

***KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH
SLUŽIEB OBCE VYŠNÉ RUŽBACHY
NA ROKY 2018 - 2023***

OBSAH

ÚVOD	3
1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ POSKYTOVANIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB	4
1.1 Úlohy a kompetencie obce v zmysle platných sociálnych zákonov	4
1.2 Strategické podklady k spracovaniu komunitného plánu.....	8
2 ANALYTICKÁ ČASŤ	11
2.1 Analýza súčasnej situácie obce vo vzťahu k sociálnej a demografickej oblasti	11
2.1.1 Demografia obce	11
2.1.2 Školstvo.....	14
2.1.3 Zdravotníctvo	15
2.1.4 Služby v obci.....	17
2.2 Stav poskytovaných služieb v obci	23
2.3 Požiadavky prijímateľov sociálnych služieb.....	25
2.4 SWOT analýza sociálnej oblasti	25
3 STRATEGICKÁ ČASŤ	29
Ciele a priority rozvoja sociálnych služieb	29
3.1 Rozvoj poskytovaných sociálnych služieb.....	29
3.2 Časový plán realizácie koncepcie rozvoja sociálnych služieb	30
3.3 Spôsob vyhodnocovania koncepcie rozvoja sociálnych služieb	31
ZÁVER	33
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	34

ÚVOD

Sociálne služby sú primárne ciele na podporu začleňovania ľudí do spoločnosti, zaistenie sociálnej súdržnosti a rozvinutie ich potenciálu v oblasti zamestnanosti a zamestnateľnosti obyvateľov. Pre slovenskú ekonomiku sú v súčasnosti charakteristické najmä nedostatok kapacity sociálnych služieb poskytovaných v domácom a komunitnom prostredí, potreba zabezpečenia udržateľnosti financovania sociálnych služieb, ako aj rozvoj ich kvality. Keďže zodpovednosť za túto oblasť je decentralizovaná, dostáva samospráva významné úlohy pri zabezpečovaní tejto oblasti.

Súčasná sociálna situácia niektorých skupín nie je vyhovujúca, v dôsledku čoho sa obec Vyšné Ružbachy zamerala na spracovanie strategického rozvojového dokumentu, ktorý by určil smerovanie obce v tejto oblasti a zabezpečil dobre fungujúcu sociálnu sieť na území obce, z ktorej by profitovala nielen obec samotná, ale aj širšie okolie obce, regiónu.

Obec Vyšné Ružbachy si uvedomuje významné postavenie sociálnej oblasti a chápe sociálne služby ako súčasť verejných politík, kde sa presadzuje predovšetkým ľudský rozmer a dôraz na potreby a preferencie ich prijímateľov.

Aj v obci Vyšné Ružbachy sa nachádzajú občania, ktorí sú v dôsledku ich nepriaznivej sociálnej situácie odkázaní na verejné, osobitne sociálne služby, pričom majú právo si uplatňovať svoje práva na slobodný a nezávislý život s podporou spoločnosti, založený na nediskriminačnom princípe. V obci sa tiež nachádzajú znevýhodnené skupiny osôb, ktoré v porovnaní s majoritným obyvateľstvom nemajú rovnakú štartovaciu čiaru, pričom obec sa snaží tieto rozdiely poskytovaním sociálnych služieb eliminovať.

Obec Vyšné Ružbachy sa usiluje o zabezpečenie dôstojného života pre všetkých obyvateľov obce, s čím jej pomáha aj komunitné plánovanie. Obec sa rozhodla pre vypracovanie Komunitného plánu sociálnych služieb obce, ktorý preskúma potreby a požiadavky obyvateľov obce v tejto oblasti, zanalyzuje stav poskytovaných služieb v obci, prítomnosť znevýhodnených skupín a na základe toho stanoví ciele a priority, následne úlohy a opatrenia, s cieľom rozvoja sociálnych služieb na území obce, ktoré sa budú realizovať v nasledujúcich obdobiach.

1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ POSKYTOVANIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Sociálne služby zahŕňajú rôzne činnosti, ktoré sú cielené na pomoc ľuďom v nepriaznivej sociálnej situácii, ktorí si sami nevedia zabezpečiť základné životné potreby alebo potrebujú pomoc z iných vážnych dôvodov za účelom, aby boli schopní viesť samostatný život a zachovali si určitý životný štandard. Sociálne služby sa zároveň usilujú o zníženie sociálnych problémov v spoločnosti ako dôsledku nerovností v príjmoch a postavení. Za najviac ohrozené skupiny obyvateľstva, ktoré využívajú sociálne služby sa radia najmä staršie osoby, rodiny s deťmi, osoby s telesným postihnutím, ako aj osoby, ktoré sa ocitli z rôznych príčin na okraji spoločnosti.

Vývoj a spôsoby poskytovania a financovania sociálnych služieb závisia od demografického, ekonomického a sociálneho vývoja daného územia, ako aj od najnovších trendov v sociálnej oblasti.

Sociálna služba je definovaná ako odborná činnosť, obslužná činnosť alebo ďalšia činnosť alebo súbor týchto činností, ktoré sú zamerané na:

- prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity,
- zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti,
- zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby,
- riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny,
- prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny.

1.1 Úlohy a kompetencie obce v zmysle platných sociálnych zákonov

V roku 2008 pristúpilo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR k zásadnej zmene pri poskytovaní sociálnych služieb v Slovenskej republike. Prijatím **zákona NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní** (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, ktorý

nadobudol účinnosť 1. januára 2009 sa stanovili nové postupy a formy poskytovania sociálnych služieb. V zákone o sociálnych službách sú podrobne upravené povinnosti poskytovateľa sociálnej služby. Ide napríklad o povinnosť poskytovateľa sociálnych služieb vypracovať a dodržiavať procedurálne, personálne a prevádzkové podmienky poskytovania sociálnych služieb tzv. štandardy kvality.

Zákon o sociálnych službách rozdeľuje sociálne služby do 5 skupín v závislosti od povahy nepriaznivej sociálnej situácie alebo od cieľovej skupiny, ktorej sú určené:

- 1) sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb (nocľaháreň, útulok, domov na pol ceste, nízkoprahové denné centrum, zariadenie núdzového bývania),
- 2) sociálne služby na podporu rodiny s deťmi (pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúlad'ovania rodinného života, zariadenie dočasnej starostlivosti o deti, nízkoprahové denné centrum pre deti a rodinu),
- 3) sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku (zariadenie podporovaného bývania, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, rehabilitačné stredisko, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár, opatrovateľská služba, prepravná služba, sprievodcovská a predčitateľská služba, tlmočnícka služba, sprostredkovanie osobnej asistencie, požičiavanie pomôcok),
- 4) sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií (monitorovanie a signalizácia potreby pomoci, krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií),
- 5) podporné služby (odľahčovacia služba, pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností, denné centrum, integračné centrum, jedáleň, práčovňa, stredisko osobnej hygieny).

Poskytovateľ sociálnej služby je povinný:

- prihliadať na individuálne potreby prijímateľa sociálnej služby,
- aktivizovať prijímateľa sociálnej služby podľa jeho schopností a možností,
- poskytovať sociálnu službu na odbornej úrovni,

- spolupracovať s rodinou, obcou a komunitou pri utváraní podmienok na návrat prijímateľa sociálnej služby poskytovanej v zariadení s celoročnou pobytovou formou do prirodzeného rodinného prostredia alebo komunitného prostredia s prednostným poskytovaním sociálnej služby terénnou formou, ambulantnou formou alebo týždennou pobytovou formou, a to so súhlasom prijímateľa sociálnej služby a pri rešpektovaní jeho osobných cieľov, potrieb, schopností a zdravotného stavu.

Obec je povinná vytvárať podmienky na podporu:

- a) komunitného rozvoja,
- b) komunitnej práce - podporu aktivít členov miestnej komunity k svojpomocnému riešeniu sociálnych problémov,
- c) komunitnej rehabilitácie - koordináciu činností subjektov obce (rodina, obec, vzdelávacie inštitúcie, poskytovatelia služieb zamestnanosti, poskytovatelia sociálnych služieb, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti) vedúcich k obnove a rozvoju fyzických, mentálnych, pracovných schopností v nepriaznivej situácii a k podpore v začlenení sa do spoločnosti. Na tento účel slúžia komunitné centrá.

Rozvoj sociálnych služieb je jedným z predpokladov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, a preto je nevyhnutné, aby obec zohľadňovala rozvoj sociálnych služieb v súlade so stanovenými národnými prioritami. Obec má podľa zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len podľa zákona) podľa § 80 povinnosť vypracovať a schváliť **komunitný plán sociálnych služieb** vo svojom územnom obvode, na základe ktorého vyšší územný celok vypracúva koncepciu rozvoja sociálnych služieb v spolupráci s inými poskytovateľmi a prijímateľmi sociálnych služieb v územnom obvode. Má vytvárať podmienky na podporu komunitného rozvoja, aby predchádzala vzniku alebo rozširovaniu nepriaznivých sociálnych situácií a riešila prípadné miestne sociálne problémy.

Obcou vypracovaný a schválený komunitný plán je nielen zákonom stanovená povinnosť, ale pomôže obci spoznať jej sociálnu situáciu, a tým lepšie zaviesť adekvátne sociálne služby. Je to záväzný dokument, nie však nemenný. Jeho cieľom je:

- posilňovať sociálnu súdržnosť, spolupatričnosť všetkých obyvateľov obce a zapájanie čo najširšieho spektra občanov do verejného života,
- plánovať sociálne smerovanie a uplatňovať sociálne služby tak, aby plnilo potreby všetkých sociálnych skupín v ich prirodzenom sociálnom prostredí,
- skvalitňovať už existujúce sociálne služby,
- predchádzať sociálnej izolácii či diskriminácii jednotlivcov, určitých sociálnych skupín,
- opätovne začleňovať do komunity tých, ktorí z nej boli vylúčení alebo sú sociálne ohrození (alebo predstavujú pre obyvateľov hrozbu, vyvolávajú strach, neistotu).

Zákon o sociálnych službách stanovuje pôsobnosť obce a stanovuje jej nasledujúce

kompetencie a úlohy vo vzťahu ku komunitnému plánu:

OBEC:

- a) vypracúva, schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb vo svojom územnom obvode,
- b) utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja,
- c) je správnym orgánom v konaniach o:
 - 1) odkázanosti na sociálnu službu
 - v zariadení pre seniorov,
 - v zariadení opatrovateľskej služby,
 - v dennom stacionári,
 - v odkázanosti na opatrovateľskú službu,
 - v odkázanosti na prepravnú službu,
 - a ďalšie,
- d) vyhotovuje posudok o odkázanosti na sociálnu službu,
- e) poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie:
 - 1) sociálnej služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojenie základných životných potrieb v nocľahárni, v nízkoprahovom dennom centre,
 - 2) sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre pre deti a rodinu, v zariadení pre seniorov, v zariadení opatrovateľskej služby a v dennom stacionári,

- 3) opatrovateľskej služby,
 - 4) prepravnej služby,
 - 5) odľahčovacej služby.
- f) poskytuje základné sociálne poradenstvo,
- g) môže poskytovať alebo zabezpečovať poskytovanie aj iných druhov sociálnej služby podľa §12,
- h) uzatvára zmluvu:
- 1) o poskytovaní sociálnej služby,
 - 2) o poskytnutí finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančný príspevok na prevádzku sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
 - 3) o uhradení ekonomicky oprávnených nákladov podľa § 71 ods. 6 s inou obcou alebo iným poskytovateľom sociálnej služby, ktorého zriadila iná obec, alebo vyšší územný celok a ďalšie.

Na úrovni obce Vyšné Ružbachy je problematika sociálnych služieb legislatívne upravená formou všeobecne záväzného nariadenia. **Konkrétne sa jedná o tieto VZN:**

- VZN č. 1/2011 o zásadách pridelovania bytov v obci Vyšné Ružbachy,
- VZN č. 1/2014 o zásadách tvorby a čerpania fondu prevádzky, údržby a opráv nájomných bytov v bytových domoch obstaraných s použitím verejných prostriedkov na účely podpory sociálneho bývania,
- VZN č. 3/2013, ktorým sa určujú podmienky poskytovania dotácií z rozpočtu obce Vyšné Ružbachy,
- VZN č. 1/2017 o určení výšky príspevku na prevádzku a mzdy na dieťa materskej školy a žiaka školského zariadenia.

Sociálna oblasť je však čiastočne začlenená aj do ďalších VZN obce, ktoré sa týkajú napríklad vyberaní daní, poplatkov za komunálne odpady, udržiavani zelene na verejných priestranstvách, nakladania s majetkom obce a pod.

1.2 Strategické podklady k spracovaniu komunitného plánu

Pri spracovaní komunitného plánu je nutné rešpektovať a zohľadňovať viaceré

stratégie a priority, ktoré sú definované v lokálnych, regionálnych, národných a európskych strategických dokumentoch. Konkrétne sa jedná o nasledujúce dokumenty:

a) miestne dokumenty

- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšné Ružbachy na roky 2014 - 2020,
- Všeobecne záväzné nariadenia,

b) regionálne dokumenty

- Koncepcia rozvoja sociálnych služieb na území Prešovského samosprávneho kraja,
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2014-2020,

c) národné dokumenty

- Národné priority rozvoja sociálnych služieb,
- Stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike,
- Národný program aktívneho starnutia na roky 2014-2020,
- Kľúčové oblasti a akčné plány štátnej politiky voči mládeži v Slovenskej republike.

MPSVR SR v júni 2009 vydalo **Národné priority rozvoja sociálnych služieb** ako záväzný dokument, vypracovaný v súlade so zákonom slúžiaci ako nástroj štátnej politiky rozvoja sociálnych služieb a taktiež systémovým vyjadrením záujmov, úloh a podporných opatrení vlády SR v tejto oblasti. Národné priority rozvoja sociálnych služieb sú odzrkadlením reálnej situácie poskytovania sociálnych služieb v SR (najmä ich nedostupnosť, nedostatočné materiálne a technické zabezpečenie, personálne podmienky poskytovania sociálnych služieb) a vychádzajú z potrieb identifikovaných v rámci SR a zároveň z priorít Európskeho spoločenstva (dostupnosť, prístupnosť sociálnych služieb, ich finančná udržateľnosť).

Jedným z prierezových princípov národných priorít je deinštitucionalizácia sociálnych služieb a postupné znižovanie kapacity zariadení sociálnych služieb a prevádzkovanie zariadení s nízkou kapacitou (zariadenia rodinného typu) a podpora

poskytovania terénnych a ambulantných sociálnych služieb a sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom.

2 ANALYTICKÁ ČASŤ

2.1 Analýza súčasnej situácie obce vo vzťahu k sociálnej a demografickej oblasti

Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby jeho obyvateľov. Obec Vyšné Ružbachy sa v rámci spracovania rozvojových a strategických dokumentov snaží práve o dosiahnutie tohto cieľa.

Obec Vyšné Ružbachy leží na juhovýchodnom úpätí Spišskej Magury, v blízkosti Pieninského národného parku, východne od Vysokých Tatier. Obec je obklopená ihličnatými lesmi, ktoré prerastajú do kúpeľných parkov a dávajú im tak osobitný horský ráz. Panorámu

najširšieho okolia obce tvoria aj Levočské vrchy, Ľubovnianska pahorkatina i vrchovina a Belianske Tatry. Centrum obce leží na súradnici 49° 18' 12" severnej zemepisnej šírky (N) a 20° 33' 59" východnej zemepisnej dĺžky (E). Priemerná nadmorská výška obce je 625 m.n.m. a celková rozloha obce je 17,96 km².

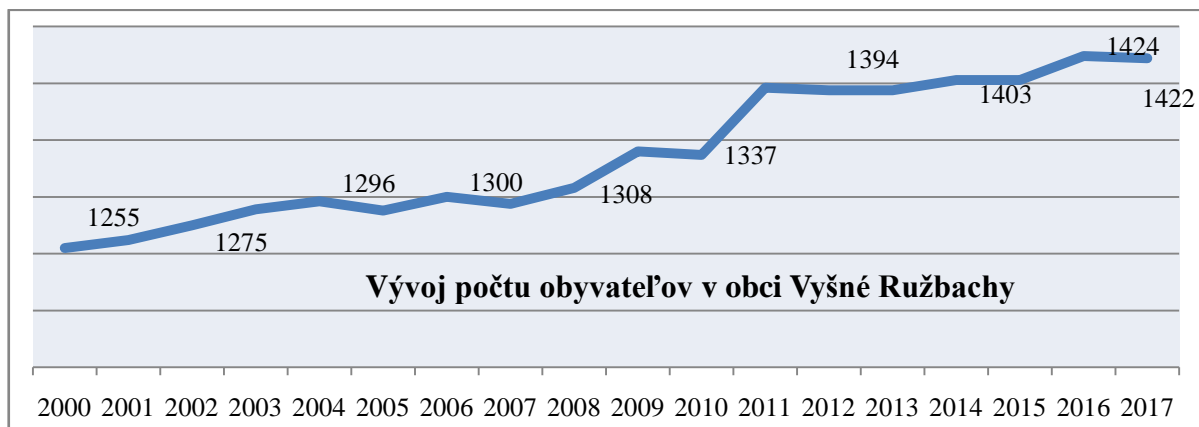
V rámci územného členenia Slovenskej republiky sa obec Vyšné Ružbachy zaraďuje do Prešovského samosprávneho kraja, do okresu Stará Ľubovňa, pričom vzdialenosť medzi okresným mestom a obcou je 15 km. Hranice katastrálneho územia obce Vyšné Ružbachy susedia severovýchodne s katastrom obce Lacková, severne s obcou Stráňany, na juhozápade s mestom Podolíneč a na juhu s Nižnými Ružbachmi.

2.1.1 Demografia obce

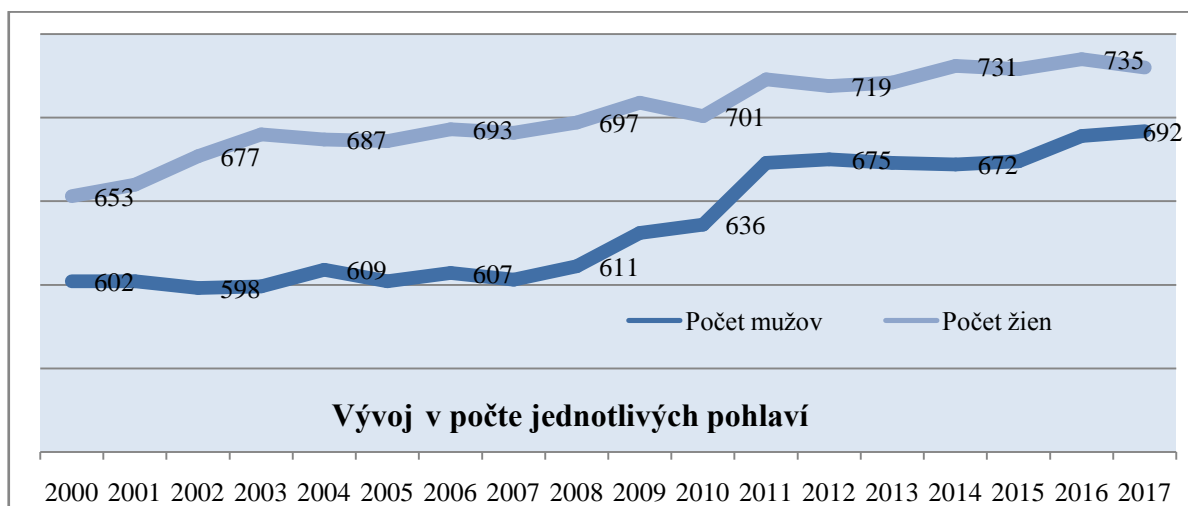
Prvá písomná zbierka o obci pochádza z roku 1329, kedy sa obec prvýkrát spomína v listine Spišskej kapituly, pričom obec patrila Podolínskemu panstvu. V roku 1414-1772 bola obec v zálohu Poľsku. V roku 1564 mala obec 17 sedliakov. V roku 1928 bolo v obci postavených 142 domov. Obyvatelia sa na území obce zaoberali poľnohospodárstvom, plátenníctvom a prácou v lome na travertín. V roku 1646 bola v obci zriadená papiereň, ktorá bola aktívna až do 19. storočia. Počas SNP operovali v okolí obce partizánske skupiny.

Aktuálny vývoj v demografickej oblasti je výsledkom základných demografických procesov reprodukcie, či už prirodzených alebo mechanických. V rozmedzí rokov 2000 -

2016 počet obyvateľov obce Vyšné Ružbachy pravidelne a postupne narastal. Na začiatku sledovaného obdobia bola na trvalý pobyt v obci prihlásených 1255 obyvateľov, pričom na konci sledovaného obdobia obec evidovala 1422 občanov, čo nárast o 167 občanov v rámci 16 rokov.

Z pohľadu rozdelenia obyvateľstva podľa pohlavia, v celom sledovanom období dominoval počet žien. Početnosť oboch pohlaví sa v celom sledovanom období postupne zvyšuje, pričom rýchlejšie rastie počet mužov. Najvýraznejší rozdiel v počte mužov a žien evidovala obec Vyšné Ružbachy v roku 2003, kedy bol počet žien o 91 vyšší ako počet mužov v obci. Naopak, najnižší rozdiel medzi počtom žien a mužov bol v obci v roku 2012, kedy v obci žilo o 44 menej mužov ako žien.

	2000	2003	2006	2009	2012	2014	2015	2016
Počet sobášov	6	3	9	8	10	7	15	5
Počet rozvodov	0	1	1	1	3	2	1	1
Počet narodených	22	14	13	35	16	16	12	18
Počet zomretých	5	5	12	8	3	10	7	7
Počet prisťahovaných	20	18	19	15	4	13	11	21
Počet vystťahovaných	9	13	8	10	19	10	16	11
Celkový prírastok obyvateľstva	27	14	12	32	-2	9	0	21

Na základe vybraných ukazovateľov a vývoja demografickej situácie v obci možno konštatovať, že v obci je dokumentovaná dlhodobá rastúca úroveň celkového počtu obyvateľstva, ktorá je jednak dôsledkom pozitívneho prirodzeného prírastku v obci, kedy sa rodí viac detí v porovnaní s celkovým počtom úmrtí, jednak dôsledkom pozitívneho migračného salda, kedy počet prisťahovaných obyvateľov do obce prevyšuje počte vystťahovaných z obce Vyšné Ružbachy, v dôsledku čoho dochádza k nárastu celkového počtu obyvateľov. Celkový prírastok je v celom sledovanom období rokov pozitívny, čo sa odráža na pozitívnom demografickom vývoji v počte obyvateľov obce Vyšné Ružbachy v posledných sledovaných rokoch.

Štruktúra obyvateľstva

- Podľa údajov zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov z roku 2011, v obci dominuje **slovenská národnosť**, ktorá tvorí viac ako **88% z celkovej populácie** v obci Vyšné Ružbachy. Viac ako 6% obyvateľstva sa prihlásilo k rómskej národnosti. K českej národnosti sa prihlásili 3 občania, k maďarskej národnosti 3 občania, k rusínskej 3 občania, k ukrajinskej, nemeckej, poľskej a ruskej po 1 občanovi a k ostatným národnostiam 2 občania. Pri 53 obyvateľoch nebola národnosť zistená. K iným národnostiam sa obyvatelia obce Vyšné Ružbachy nehlásia.
- Z hľadiska náboženského vyznania v obci dominuje **rímskokatolícke vierovyznanie**, ku ktorému sa hlási viac ako 88% z celkovej populácie. V obci je tiež prítomná komunita obyvateľov hlásiacich sa ku gréckokatolíckej cirkvi - takmer 4%. 3 občania sa hlásia k pravoslávnej cirkvi, 2 občania k evanjelickej cirkvi augsburského vyznania, 1 k reformovanej kresťanskej cirkvi a tiež k bahájskemu

spoločenstvu, 2 k náboženskej spoločnosti Jehovovi svedkovia. 30 obyvateľov je bez vyznania a pri takmer 6% obyvateľstva je vierovyznanie neznáme.

- V kontexte úrovne vzdelanosti populácie obce, ktorá sa stáva jedným z predpokladov významne vplývajúcim na celkovú schopnosť rozvoja územia, možno konštatovať, že pri obyvateľoch dominuje **úplné stredoškolské vzdelanie obyvateľov** - takmer 20% z celkového počtu obyvateľov. Vysokoškolské vzdelanie dosiahlo viac ako 12% obyvateľstva. Základné vzdelanie bolo zistené pri 15% obyvateľstva. Viac ako 19% obyvateľstva je bez vzdelania. Pri 3% obyvateľstva vzdelanie zistené nebolo.

- Z pohľadu ekonomickej aktivity obyvateľstva možno konštatovať, že v obci Vyšné Ružbachy je dominantnou skupinou skupina pracujúcich - viac ako 37% z celkového počtu obyvateľov. Skupina dôchodcov tvor v obci 15% obyvateľstva, pričom podiel detí na celkovom počte je viac ako 20%, čo možno hodnotiť veľmi pozitívne v kontexte celoslovenského vývoja.

Ekonomická aktivita	Počet obyvateľov
Pracujúci	516
Pracujúci dôchodcovia	14
Osoby na materskej a rodičovskej dovolenke	60
Nezamestnaní	84
Osoby v domácnosti	4
Študenti	150
Deti	281
Iné	12
Dôchodcovia	208
Nezistené	63

2.1.2 Školstvo

V obci Vyšné Ružbachy sa zo školských zariadení nachádza Základná škola s materskou školou Vyšné Ružbachy, ktorá má právnu subjektivitu, pričom zriaďovateľom je obec Vyšné Ružbachy. Vyučovací jazyk zariadenia je slovenský. Vzdelávací proces je organizovaný v rámci 9 ročníkov - 4 triedy na 1. stupni ZŠ a 5 tried na 2. stupni. V rámci MŠ fungujú 2 triedy, pričom deti sú rozdelené do tried podľa ich veku.

V škole je zriadená školská dielňa, športová hala, posilňovňa, ihrisko s umelým trávnikom. Pre žiakov je k dispozícii aj školská knižnica, ktorá disponuje viac ako 660 knižnými publikáciami. Škola disponuje celkovo 11 triedami, z ktorých už len dve nemajú interaktívnu tabuľu. Triedy sú vybavené novým nábytkom a vyhovujú psycho-hygienickým požiadavkám. Kabinety sú vybavené dostatočným množstvom učebných pomôcok, ktoré sa

pravidelne dopĺňajú podľa finančných možností.

V školskom roku 2016/2017 základnú školu navštevovalo celkovo 131 žiakov, ktorí boli v rámci jednotlivých ročníkov rozdelení nasledovne:

Ročník	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	Spolu
Počet tried	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Počet žiakov	15	27	12	12	15	9	9	20	13	131

V rámci základnej školy prebieha aj činnosť školského klubu detí, kde sú v procese výchovno-vzdelávacej činnosti rozvíjané a osvojované kompetencie detí učiť sa, komunikačné, sociálne, pracovné a kultúrne. Voľnočasové aktivity sa sústreďia najmä do nasledujúcich krúžkov - futbalový krúžok I./II., infromatický krúžok, ručné práce, pohybový krúžok, sovičky, volejbalový krúžok dievčatá.

Aktivity, ktoré prebiehajú v rámci základnej školy sú najmä imatrikulácie prvákov, vedomostné kvízy, návšteva divadelných predstavení, príprava kultúrnych programov v obci (deň matiek, úcta k starším, Vianoce), školský karneval, Deň Zeme - upratovanie širšieho okolia, návšteva okresnej knižnice, pravidelné upratovanie okolia budovy školy, zber starého papiera, školské výlety a pod.

Škola zabezpečuje stravovanie žiakov a zamestnancov moderne vybavenej jedálni. Výdajná školská jedáleň zabezpečuje denne stravovanie v materskej škole.

Materská škola sídli v budove požiarnej zbrojnice. K štandardnému vybaveniu zariadenia patria hračky, detská a odborná literatúra, učebné pomôcky, hudobné nástroje a didaktická technika. V rámci aktivít MŠ sú pravidelne organizované výlety, poznávacie exkurzie, tvorivé dopoludnia, besiedky, rôzne druhy súťaží.

Iné školské zariadenie sa vzhľadom k veľkosti obce nenachádza. Stredné školy navštevujú študenti v okolitých mestách.

2.1.3 Zdravotníctvo

Vzhľadom na veľkosť obce sa vo Vyšných Ružbachoch nenachádzajú žiadne zdravotnícke zariadenia, ani lekár, alebo iné zariadenia poskytujúce zdravotnícke služby. Každú stredu však poskytuje od 13,30 ambulatnú starostlivosť praktický lekár pre deti a dospelých. Situácia v tejto oblasti je riešená pomocou najbližších zariadení zdravotníckych

služieb v okolitých obciach a mestách - v zdravotnom stredisku v Podolínci, v nemocnici v Starej Ľubovni (vnútorné lekárstvo, gynekológia a pôrodníctvo, pediatria, úrazová chirurgia, neurológia, neonatológia, anesteziológia a intenzívna medicína a s útvarmi - oddelenie, ambulancia, pracovisko, pracovisko jednodňovej zdravotnej starostlivosti, pracovisko spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek, ambulancia centrálného príjmu a ústavnej pohotovostnej služby)

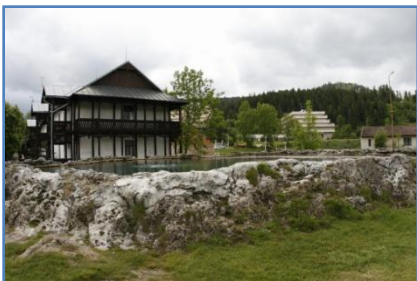
Na území obce Vyšné Ružbachy sa od 1.11.2017 nachádza sociálne zariadenie - **Senior Residence**, ktoré je prevádzkované neziskovou organizáciou Humanitarian. Kapacita zariadenia je 60 lôžok, pričom sociálne služby sú poskytované pobytovou alebo ambulatnou formou. V zariadení môže byť umiestnená:

- fyzická osoba, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, stupeň odkázanosti najmenej IV.,
- fyzická osoba odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a má zdravotné postihnutie (Alzheimerova choroba, Demencia rôzneho typu), stupeň odkázanosti najmenej V.

Ďalšie podobné zariadenia sa nachádzajú v Starej Ľubovni - Domov pre seniorov, Domov dôchodcov a domov sociálnych služieb, vo Veľkej Lomnici, v Spišskej Novej Vsi, v Poprade.

V obci Vyšné Ružbachy vznikli už v 16. storočí kúpele, ktoré sú aktívne do dnes a sú kľúčovým zamestnávateľom v obci. V **kúpeľoch Vyšné Ružbachy** je poskytovaná ústavná kúpeľná starostlivosť pre pacientov s onkologickými ochoreniami, s chorobami obehového alebo tráviaceho ústrojenstva, s metabolickými chorobami, chorobami pohybového ústrojenstva, s chorobami obličiek a močových ciest, duševnými a ženskými chorobami a chorobami z povolania. V rámci kúpeľného areálu sa nachádzajú ubytovacie zariadenia, letné termálne kúpalisko, vitálny svet, priestor pre hipoterapiu a kurzy jazdy na koni, kúpeľný park.

2.1.4 Služby v obci

V rámci technickej infraštruktúry v obci Vyšné Ružbachy je pre obyvateľov k dispozícii verejný vodovod, kanalizačná sieť, ktorá odvádza odpadové vody do čistiarne odpadových vôd v Nižných Ružbachoch. Obec je elektifikovaná, plynifikovaná a telefonizovaná.

V rámci verejnej vybavenosti obce je pre obyvateľov k dispozícii športový areál, ktorého súčasťou je futbalové ihrisko. Ihrisko je využívané FK Slovan Vyšné Ružbachy, ktorý je účastníkom 6. ligy. Pravidelne sa tu konajú rôzne športové zápasy i detské hry pri príležitosti osláv MDD a pod. V obci sa tiež nachádza multifunkčné ihrisko s umelým povrchom, ktoré je využívané základnou školou a mimo vyučovacích hodín je prístupné ostatným obyvateľom obce a tiež viacúčelová športová hala, kde sú organizované rôzne športové turnaje (futbal, volejbal, floorbal, stolný tenis). Počas zimných mesiacov je vytvorené hokejové ihrisko/klzisko, v lete je verejnosťou využívaný fitpark.

Z ďalších zariadení je v obci k dispozícii miestne kino, kde sa pravidelne organizujú rôzne kultúrne podujatia. V obci sa nachádza pošta, ktorá je otvorená počas pracovných dní a v areáli kúpeľov je dostupný bankomat.

Obec Vyšné Ružbachy zabezpečuje organizáciu kultúrnych a spoločenských podujatí v spolupráci s MŠ a ZŠ, ktoré sa podieľajú na organizovaní fašiangov, plesov, vystúpenia ku dňu matiek, pre dôchodcov, hodových slávností, akcií pre deti - MDD, Mikuláš a pod.

V obci Vyšné Ružbachy je aktívnych niekoľko spolkov a organizácií - Dobrovoľný hasičský zbor, FK Slovan, Slovenská jednota dôchodcov, združenie bývalých urbarialistov. Obec v rámci príspevkov a dotácií pravidelne finančne podporuje činnosť týchto záujmových organizácií.

Veľkosť obce je aj v prípade komerčnej vybavenosti limitujúcim faktorom. Obyvateľom sú k dispozícii služby pohostinstiev, nachádza sa tu tiež maloobchod s potravinami a rozličným tovarom. Výrazným pozitívom je prítomnosť kúpeľov na území obce, v dôsledku čoho sú poskytované služby na úrovni obce bohatšie a pestrejšie, čo sa týka ubytovacích zariadení, voľnočasových aktivít, stravovacích zariadení a pod.

2.1.5 Nezamestnanosť

Okres Stará Ľubovňa, do ktorého patrí obec Vyšné Ružbachy, má v rámci Prešovského samosprávneho kraja evidovanú 3. najnižšiu mieru nezamestnanosti v porovnaní s ostatnými okresmi kraja, po Poprade a Prešove. K 31.12.2017 bola v okrese evidovaná miera nezamestnanosti na úrovni 6,87%, kým v rámci celého samosprávneho kraja dosiahla miera úroveň 9,68%. Z pohľadu počtu nezamestnaných v obci Vyšné Ružbachy, najviac osôb, ktoré si aktívne prácu hľadali, evidovali v obci v roku 2012. V roku 2017 bol počet nezamestnaných občanov vo Vyšných Ružbachoch 48, čo predstavuje najnižší počet nezamestnaných v rámci sledovaného obdobia v kontexte celkového počtu obyvateľstva.

rok	Uchádzači o zamestnanie
1996	42
2000	73
2003	90
2006	48
2009	82
2012	98
2014	79
2015	71
2016	54
2017	48

2.1.6 Znevýhodnené skupiny

Cieľovým zameraním sociálnej práce je nielen jednotlivec, ale predovšetkým skupina, komunita a sociálne prejavy, ktoré sa skupín dotýkajú. Znevýhodnené skupiny sú definované spoločným znakom odvodeným od sociálneho znevýhodnenia, teda od znaku, ktorý ho posúva do polohy závislosti na iných osobách alebo na štátnych opatreniach. Úbytok populácie, jej starnutie a migrácia spôsobujú konštantný pokles celkového počtu obyvateľov komunity, čo sa odráža na problémovom rozvoji oblasti sociálnych služieb. Keďže starnutie obyvateľstva nie je možné zastaviť, je potrebné venovať zvýšenú pozornosť práve tejto oblasti a plánovať sociálne služby v kontexte tohto indikátora.

Obec Vyšné Ružbachy definovala na svojom území tieto sociálne znevýhodnené skupiny:

- a) starší občania - seniori,
- b) nezamestnaní,
- c) deti a mládež,
- d) Rómovia,
- e) občania so sociálnymi a spoločenskými problémami.

Pre znevýhodnené skupiny a sociálne odkázaných občanov je dôležité, či je služba poskytovaná bezplatne, alebo je potrebné za službu platiť. Za väčšinu služieb je nutné platiť, avšak časť nákladov berie na seba obec. Obec Vyšné Ružbachy v rámci existujúcich kompetencií v oblasti sociálnej politiky zabezpečuje viaceré úlohy:

- ✓ príspevok pre žiakov na stravu v hmotnej núdzi (ÚPSVaR),
- ✓ príspevok pre žiakov na školské potreby (ÚPSVaR),
- ✓ podpora Jednoty dôchodcov z rozpočtu obce,
- ✓ funkcia osobitného príjemcu sociálnych dávok,
- ✓ stretnutia dôchodcov a podpora ich spolkovej činnosti,
- ✓ dohľad nad nesvojprávnymi občanmi v spolupráci s okresným súdom,
- ✓ návštevy jubilujúcich starších občanov,
- ✓ pomoc v krízových situáciách (živelné pohromy, rôzne druhy rodinných tragédií a pod.),
- ✓ v prípade potreby zabezpečenie stravovania odkázaných, ako aj zabezpečenie terénnej sociálnej práce.

Starší občania

Starší občania sú pre potreby komunitného plánu dôležitou skupinou, ktorá si z demografického hľadiska vyžaduje najväčšiu pozornosť zo strany poskytovateľa sociálnej služby. Sociálne služby sú poskytované občanom, ktorí dosiahli vek rozhodný pre priznanie starobného dôchodku a ocitli sa v situácii vyžadujúcej podporu komunity. Pre túto skupinu sú typické tieto prejavy:

- predlžovanie individuálneho, ako aj priemerného veku,
- nárast chorobnosti a závislosti na sociálnej pomoci,
- zvýšené riziko straty partnera a s tým súvisiace sociálne a ekonomické zmeny,
- pretrvávajúci potenciál jednotlivcov pre vlastný prospech, ako aj pre prospech komunity.

V rámci tejto skupiny je pozorovateľná trvalo a prirodzene vzostupná tendencia rastu v porovnaní k pomeru k ostatným kategóriám populácie komunity. Nie je to však jav, ktorý je pozorovateľný len v demografii obce Vyšné Ružbachy, jedná sa o celoslovenský trend.

V obci je aktívny klub dôchodcov - **Jednota dôchodcov Slovenska**, ktorý vznikol v

roku 2011, a ktorý umožňuje aktívne trávenie voľného času pre seniorov - uskutočňujú spoločné výlety, posedenia, členské schôdze, zúčastňujú sa športových hier, spolupracujú s cirkvou. Stretnutia v rámci Jednoty dôchodcov podnecujú starších občanov k spolupatričnosti a súdržnosti, čo sa odráža na ich fyzickej a psychickej aktivite. Aktuálne má klub približne 40 členov. Obec Vyšné Ružbachy podporuje činnosť klubu z rozpočtu obce, a poskytuje im tiež priestory, ktoré dôchodcovia využívajú na pravidelné stretnutia.

Obec Vyšné Ružbachy zabezpečuje tiež v rámci tejto skupiny obyvateľov príspevky na stravu a rozvoz obedov. Obec aktuálne neposkytuje opatrovateľskú službu pre túto skupinu občanov. V prípade, že sa vyskytne potreba tejto služby, bude obec vzniknutú situáciu okamžite riešiť. Aktuálne si však občania tieto potreby riešia individuálne. V minulosti bola obec Vyšné Ružbachy zapojená do projektu Terénnej sociálnej práce, ktorý bol v roku 2014 ukončený.

V obci sa nachádza tiež zariadenie pre seniorov - **Senior Residence**, ktoré je prevádzkované neziskovou organizáciou Humanitarian, a ktorá sa zameriava na cieľovú skupinu seniorov a osôb so zdravotným postihnutím (Alzheimerova choroba, Demencia rôzneho typu).

Nezamestnaní občania

Občan vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie viac ako 12 mesiacov je chápaný ako znevýhodnená osoba na trhu práce, čo je predovšetkým spôsobené hrozbou poklesu pracovných návykov u tejto osoby. Obec Vyšné Ružbachy v spolupráci s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny Stará Ľubovňa zamestnáva k 31.03.2018 nezamestnaných občanov nasledovne:

- v rámci zriadenej **chránenej dielne** zamestnáva 6 občanov so zdravotným postihnutím,
- v rámci zamestnávania občanov podľa § 12) zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov pracujú v obci **7 občania**.

V minulosti zamestnávala obec nezamestnaných občanov v rámci § 54) a § 50j) a zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ako aj v rámci dobrovoľníckej práce - celkovo v súčte približne 30

obyvateľov.

Obec sa v rámci aktívnej spolupráce s úradom práce snaží o integráciu nezamestnaných občanov, príp. znevýhodnených skupín na trhu práce, prostredníctvom udržiavania pracovných návykov u týchto občanov. Najmä dlhodobo nezamestnaní občania, navyknutí na pravidelný príjem sociálnych dávok, upadajú častokrát do pasivity a rezignácie. Tieto dávky v mnohých prípadoch vplyvajú na občanov skôr demotivačne, keďže poberatelia týchto dávok sa nesnažia zmeniť svoju sociálnu a životnú situáciu. Práce realizované takto zamestnanými občanmi majú pozitívny dopad aj na samotnú obec. Jedná sa primárne o tieto prínosy:

- zlepšenie ekonomických podmienok, sociálnych i kultúrnych podmienok v obci, ako aj podmienok samotných občanov,
- tvorbu, ochranu, udržiavanie a zlepšovanie životného prostredia obyvateľov obce Vyšné Ružbachy,
- podpora vzdelávania a získavania skúseností u dlhodobo nezamestnaných občanov,
- rozvoj a ochrana duchovných a kultúrnych hodnôt,
- rozvoj a podpora komunitnej činnosti v obci.

Deti a mládež

Jedná sa o cieľovú skupinu, kde príjemcami sociálnych služieb sú predovšetkým:

- jednotlivé ohrozené deti, mládež a mladí dospelí, ktorí sa nachádzajú v nepriaznivej alebo krízovej sociálnej situácii, pre ktorú je potrebné nastaviť súbor opatrení na odstránenie, zmiernenie a zamedzenie prehlbovania alebo opakovania porúch psychického, fyzického a sociálneho vývinu a je potrebné poskytnúť pomoc v závislosti od závažnosti poruchy a situácie.
- deti žijúce v nevyhovujúcom rodinnom prostredí (zanedbávané deti a mládež zo strany rodičov – nedostatočná úroveň záujmu a starostlivosti o výchovu, zabezpečovanie základných životných potrieb a pod.), deti zo sociálne slabších rodín, deti ohrozené syndrómom CAN (týrané, zneužívané a zanedbávané deti), deti a mládež s poruchami správania a s tendenciami k asociálnemu správaniu, deti s problémom záškoláctva, „mladí dospelí“ po ukončení ústavnej starostlivosti.

Zistenie presnej počtosti cieľovej skupiny nie je možné, nakoľko sa štatisticky

nesleduje. Z demografickej analýzy je možné stanoviť iba percentuálny podiel mládeže, ktorý sa podľa údajov z SODB 2011 nachádza na úrovni približne 20% (v súčte detí a študentov do 15 rokov). V komplexe skupiny detí a mládeže je potrebné zdôrazniť možnosti voľnočasových aktivít a vybudovanú sociálnu infraštruktúru v obci práve pre túto skupinu. Materská škola a základná škola pravidelne organizujú mnoho aktivít v rámci výchovno-vzdelávacej činnosti. Jedná sa najmä o aktivity ako divadielka, turistické vychádzky do okolitej prírody, besiedky, tvorivé dielne, rôzne športové aktivity, mikulášsky večierok. Pre starších sú v obci k dispozícii futbalové ihrisko, multifunkčné ihrisko s umelým povrchom, viacúčelová športová hala, fitpark, hokejové ihrisko/klzisko alebo miestne kino, čo umožňuje aktívne trávenie voľného času.

Rómovia

Rómovia sa na Slovensku vo všeobecnosti radia medzi najviac segregované a marginalizované skupiny obyvateľstva, čo sa odráža na ich postavení v spoločnosti. Rómovia sú na základe etnickej príslušnosti vytláčaní do ústrania, čo sa prejavuje narastaním sociálneho vylúčenia, chudoby a ďalších sociálnych problémov spoločnosti.

Práve komunitná činnosť a vytváranie sociálnych sietí s nerómskym obyvateľstvom umožňujú zmenšovať znevýhodnenia vyplývajúce z rasovej a etnickej príslušnosti. Preto je činnosť a aktivity obce v sociálnej oblasti vo vzťahu k tejto skupine obyvateľov nevyhnutná.

Súčasťou obce Vyšné Ružbachy je rómska osada, kde žijú Rómovia v rámci komunity segregovanej od majoritného obyvateľstva. K rómskej národnosti sa však podľa štatistík hlási len 6% z celkového počtu obyvateľstva. Nejedná sa však o neprispôsobivých občanov, práve naopak. Rómska osada nie je zanedbaná, Rómovia majú dobré podmienky na bývanie a sú asimilovaní s majoritným obyvateľstvom. V roku 2016 obec získala dotáciu na výstavbu cestnej komunikácie v rómskej osade v sume 7000 Eur.

Obec vyšné Ružbachy bola v rokoch 2012 - 2014 zapojená do národného projektu Terénna sociálna práca v obciach, v rámci OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia. V rámci projektu bolo v obci vytvorené pracovné miesto pre terénneho sociálneho pracovníka a asistenta terénneho sociálneho pracovníka.

Občania so sociálnymi a spoločenskými problémami

Keďže sa jedná o najrôznorodjšiu skupinu znevýhodnených osôb, jej potreby, prístupy k nej, ako aj formy a nástroje sociálnej pomoci vo vzťahu k tejto skupine vyžadujú individuálne riešenia. Do skupiny občanov so sociálnymi a spoločenskými problémami obec Vyšné Ružbachy zaraďuje týchto občanov:

- občania bez domova,
- občania prepustení z výkonu trestu odňatia slobody a ústavu na výkon väzby,
- občania spoločensky neprispôsobiví,
- závislí občania.

Vzhľadom k rôznorodosti skupín a neexistencii štatistických údajov v požadovanej štruktúre a skladbe je možné počet skupiny a zvlášť niektorých jej kategórií len odhadnúť.

Obec finančnými prostriedkami z rozpočtu obce individuálne rieši takto problémových občanov, čím sa snaží primárne o ich začlenenie späť do spoločnosti.

Treba v budúcnosti zvážiť aj možnosť vytvorenia osobitného príjemcu dávky v hmotnej núdzi, aby sa dávky sociálneho systému využívali na ten účel, na ktorý sú poskytované štátom.

Vyhľadávanie, nápravné a rehabilitačné postupy na dosiahnutie pozitívnej zmeny spadajú pod kompetencie samosprávy, aby mohli v súčinnosti s rodinou zabezpečiť základné životné podmienky. Na to, ale v samospráve často nie je dostatok vzdelaných a odborne fundovaných sociálnych pracovníkov a problém je aj v nízkej výkonnosti ekonomiky, ktorá nedokáže zabezpečiť dostatok finančných prostriedkov na sociálnu prevenciu.

V rámci tejto skupiny osôb je potrebné zaistiť priebežnú terénnu sociálnu prácu, pomoc k svojpomoci podporou programov a projektov zameraných na sociálnu inklúziu alebo využívaním rôznych foriem zamestnávania tejto cieľovej skupiny.

2.2 Stav poskytovaných služieb v obci

Sociálna infraštruktúra je primárne určená na uspokojovanie potrieb obyvateľstva, pričom jej rozmiestňovanie vychádza zo štruktúry osídlenia a veľkosti obce. V rámci rozdelenia kompetencií zo strany štátu zodpovedá za sociálnu službu a terénnu sociálnu prácu obec.

Obec Vyšné Ružbachy v súčasnosti poskytuje najmä tieto sociálne služby:

- ✓ príspevok pre žiakov na stravu v hmotnej núdzi (ÚPSVaR),
- ✓ príspevok pre žiakov na školské potreby (ÚPSVaR),
- ✓ podpora Jednoty dôchodcov z rozpočtu obce,
- ✓ funkcia osobitného príjemcu sociálnych dávok,
- ✓ stretnutia dôchodcov a podpora ich spolkovej činnosti,
- ✓ dohľad nad nesvojprávnymi občanmi v spolupráci s okresným súdom,
- ✓ návštevy jubilujúcich starších občanov,
- ✓ pomoc v krízových situáciách (živelné pohromy, rôzne druhy rodinných tragédií a pod.),
- ✓ v prípade potreby zabezpečenie stravovania odkázaných, ako aj zabezpečenie terénnej sociálnej práce.

Obec Vyšné Ružbachy poskytuje pre seniorov **stravovanie formou donášky jedla** domov. Obec dôchodcom prispieva na stravu finančnou čiastkou v závislosti od výšky dôchodku.

Vo Vyšných Ružbachoch sa nenachádzajú žiadne zdravotnícke zariadenia, ani lekár, alebo iné zariadenia poskytujúce zdravotníckej služby. Každú stredu však poskytuje od 13,30 ambulatnú starostlivosť praktický lekár pre deti a dorast. Situácia v tejto oblasti je riešená pomocou najbližších zariadení zdravotníckych služieb v okolitých obciach a mestách - v zdravotnom stredisku v Podolínci, v nemocnici v Starej Ľubovni.

Na území obce Vyšné Ružbachy sa nachádza sociálne zariadenie **SENIOR RESIDENCE**, ktoré je prevádzkované neziskovou organizáciou Humanitarian, a ktoré vzniklo v 11/2017. Zariadenie poskytuje kapacitu 60 lôžok, pričom sociálne služby sú poskytované pobytovou alebo ambulatnou formou. Zariadenie poskytuje nasledujúce služby:

- celodenné ubytovanie (dvojlôžkové izby so samostatnou kúpeľňou a WC),
- stravovanie (5x denne v priestoroch jedálne, resp. na izbe),
- komplexná starostlivosť (opatrovateľská starostlivosť pre odkázaných klientov v nepretržitej prevádzke),
- individuálna zdravotná starostlivosť (zabezpečenie odborných vyšetrení, liekov, zdravotných pomôcok a pod.),

- odborná sociálna pomoc (zabezpečenie sociálneho poradenstva, ergoterapie a sociálnej rehabilitácie),
- duchovenská služba rôznych kresťanských vierovyznaní (sprostredkovanie pastoračnej starostlivosti duchovným).

Ďalšie podobné zariadenia sa nachádzajú v Starej Ľubovni - Domov pre seniorov, Domov dôchodcov a domov sociálnych služieb, vo Veľkej Lomnici, v Spišskej Novej Vsi, v Poprade.

V **kúpeľoch Vyšné Ružbachy** je poskytovaná ústavná kúpeľná starostlivosť pre pacientov s onkologickými ochoreniami, s chorobami obehového alebo tráviaceho ústrojenstva, s metabolickými chorobami, chorobami pohybového ústrojenstva, s chorobami obličiek a močových ciest, duševnými a ženskými chorobami a chorobami z povolania.

Z pohľadu sociálnej infraštruktúry je v obci dostupné miestne kino, materská a základná škola, pošta, bankomat, športová hala, futbalové a multifunkčné ihrisko, fitpark, v zimných mesiacoch klzisko/hokejové ihrisko.

Dostupné sú aj služby pohostinstiev, stravovacích a ubytovacích zariadení, maloobchodných prevádzok, čo je dôsledkom vybudovanej kúpeľnej infraštruktúry.

Za službami, ktoré v obci absentujú sú obyvatelia obce Vyšné Ružbachy nútení dochádzať do okolitých obcí a miest, ktoré sú dobre dostupné.

2.3 Požiadavky prijímateľov sociálnych služieb

Obec Vyšné Ružbachy v budúciach obdobiach neuvažuje s nárastom obyvateľstva v skupine predproduktívneho a produktívneho veku, skôr naopak, zvažuje pokles podielu týchto skupín na celkovom počte obyvateľstva a postupné zvyšovanie priemerného veku a starnutie populácie, čo je v súčasnosti celoslovenským trendom. V dôsledku toho sa požiadavky na sociálne služby budú zvyšovať a je potrebné zahrnúť tieto skutočnosti aj do finančného plánovania obce. Priamo na území obce sa nachádza sociálne zariadenie Senior Residence, ďalšie zariadenia sú využívané aj v blízkom okolí.

Keďže požiadavky na poskytovanie sociálnych služieb budú rásť, s ohľadom na budúce potreby obyvateľov obce by bolo vhodné orientovať sa na:

- rozširovanie foriem poskytovaných sociálnych služieb na území obce podľa konkrétnych požiadaviek obyvateľstva,

- rozširovanie možností aktívneho trávenia voľného času v obci pre všetky vekové skupiny obyvateľstva,
- podporu spolkovej činnosti v obci.

Práve orientácia na tieto kľúčové disparity pomôže posilniť sociálnu a ekonomickú stabilitu obce Vyšné Ružbachy.

Pri spracovaní rozvojového dokumentu boli v prípravnej fáze zapojení aj obyvatelia obce, ktorí mali možnosť prostredníctvom realizovaného dotazníkového prieskumu vyjadriť svoje názory a požiadavky/odporúčania pre rozvoj v sociálnej oblasti. Obec pri stanovovaní konkrétnych priorít a opatrení pre túto oblasť brala názory obyvateľov do úvahy a zohľadnila ich odporúčania. Dotazník vyplnilo celkovo 41 respondentov. Výsledky dotazníkového prieskumu sú bližšie popísané v časti Príloha.

2.4 SWOT analýza sociálnej oblasti

SWOT analýza (Strong points, Weak points, Opportunities, Threats) kompletizuje a zoraďuje vnútorné silné a slabé stránky, vonkajšie príležitosti a ohrozenia podľa dôležitosti. SWOT analýza je východiskom pre formulovanie stratégie, ktorá vznikne ako súlad medzi vnútornými vlastnosťami a vonkajším prostredím. Ide najmä o vzájomné porovnávanie vnútorných silných a slabých stránok obce a možností a ohrození, ktoré pôsobia na ďalší rozvoj územia z vonkajšieho prostredia.

SILNÉ STRÁNKY

- + existencia základnej a materskej školy, obecnej knižnice,
- + prítomnosť maloobchodných prevádzok priamo v obci,
- + vidiecke prostredie obce a jej okolia,
- + rozvinutý cestovný ruch a kúpeľná turistika,
- + kultúrno-historický potenciál regiónu,
- + demografický vývoj obyvateľstva,
- + bytová vybavenosť obce s výraznou prevahou rodinných domov,
- + sociálne zariadenie na území obce,
- + prítomnosť pošty a bankomatu,

- + aktivita spolkov a záujmových združení v obci,
- + organizácia viacerých kultúrnych a športových aktivít v obci na pravidelnej báze,
- + vybudovaná technická infraštruktúra v obci,
- + skúsenosti s realizáciou terénnej sociálnej práce,
- + aktívny prístup samosprávy k riešeniu problémov v sociálnej oblasti.

SLABÉ STRÁNKY

- nevyhovujúci technický stav zariadení občianskej vybavenosti a stav obecných budov, miestnych komunikácií a chodníkov,
- chýbajúca IBV, vysoké ceny nehnuteľností,
- absencia športovísk na území obce,
- nedostatočná prevencia voči kriminalite a možným protispoločenským konaniam,
- nedostatočne zabezpečená kontinuita sociálnej a zdravotnej starostlivosti pri dlhodobej odkázanosti na pomoc inej osoby,
- absencia zdravotných služieb a lekárne na území obce,
- nedostatok vlastných finančných prostriedkov pre rozvoj sociálnej oblasti.

PRÍLEŽITOSTI

- + využívanie podpory štrukturálnych fondov EÚ,
- + rozvoj cestovného ruchu, agroturistiky v regióne,
- + podpora kúpeľníctva,
- + zvyšovanie zodpovednosti obce za riešenie lokálnych problémov,
- + strednodobé a dlhodobé plánovanie obce,
- + cielenie opatrení podľa miestnych potrieb,
- + zapojenie obyvateľov do plánovania sociálnej oblasti,
- + podpora mladých rodín a znevýhodnených skupín.

OHROZENIA

- nárast sociálnych kategórií občanov vyžadujúcich sociálne služby,

- nedostatočná osвета v oblasti ochrany životného prostredia,
- legislatívne zmeny,
- výskyt civilizačných chorôb a epidémií,
- dôsledky zmeny klímy, ktoré prinášajú nové ohrozenia,
- zhoršenie, príp. rozpad spoločenských, komunitných, rodinných vzťahov.

3 STRATEGICKÁ ČASŤ

Ciele a priority rozvoja sociálnych služieb

3.1 Rozvoj poskytovaných sociálnych služieb

Národné priority rozvoja sociálnych služieb sa orientujú na tieto základné oblasti:

- a) podpora zotrvania klienta v prirodzenom prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb,
- b) rozvoj ambulantných sociálnych služieb a pobytových sociálnych služieb v zariadení s denným a týždenným pobytom,
- c) zvýšenie kvality a humanizácia poskytovaných sociálnych služieb prostredníctvom rekonštrukcie, rozširovania, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb,
- d) vzdelávanie zamestnancov v oblasti sociálnych služieb.

Komunitný plán sociálnych služieb je strednodobým strategickým dokumentom, ktorý analyzuje súčasný stav a navrhuje nasledovné odporúčania a priority, ktorých realizácia prispeje k lepšiemu a efektívnejšiemu zabezpečeniu sociálnych služieb v obci. Obec Vyšné Ružbachy si v kontexte tohto zámeru definovala strategický cieľ v oblasti sociálnych služieb:

Cieľom obce Vyšné Ružbachy je vytvoriť na území obce podmienky pre poskytovanie sociálnych služieb v súlade s potrebami znevýhodnených osôb a s cieľom zvyšovania celkovej životnej úrovni v obci.

Uvedený cieľ je možné dosiahnuť len spoluprácou viacerých sektorov, subjektov a partnerov. Dôležitou otázkou však je dostupnosť finančných prostriedkov. V súčasnosti je možné financovať sociálne služby prostredníctvom príspevkov z vyššieho územného celku, prostredníctvom nenávratných finančných príspevkov zo štrukturálnych fondov EÚ, z príspevkov z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, z rozpočtu obce, zo sponzorských darov.

Obec Vyšné Ružbachy si pre nasledujúce roky určila v rámci sociálnej oblasti tieto opatrenia:

Špecifické ciele a priority rozvoja sociálnych služieb na území obce Ružbachy	
Cieľ 1: Zabezpečiť poskytovanie sociálnych služieb na základe potrieb jednotlivých sociálnych skupín obyvateľstva v zmysle zákona o sociálnych službách.	
Cieľ 2: Vytvoriť ponuku komunitne poskytovaných sociálnych služieb s dôrazom na rozvoj sociálnych služieb seniorov, Rómov, pre rodiny s deťmi, sociálne slabšie rodiny a pre rodiny, ktoré sa starajú o odkázaného člena rodiny.	
Cieľ 3: Zvýšiť informovanosť obyvateľov obce o možnostiach poskytovania sociálnych služieb obcou a poskytovať kvalitné poradenstvo pre znevýhodnené skupiny.	
Cieľ 4: Zabezpečiť vhodné podmienky pre aktívne trávenie voľného času v obci Vyšné Ružbachy.	
Opatrenia rozvoja sociálnych služieb na území obce Vyšné Ružbachy	
1.1	Zabezpečiť kvalitné poskytovanie sociálneho poradenstva <ul style="list-style-type: none"> ➤ zamestnancami Obecného úradu ➤ dobrovoľníkmi a členmi spolkov a záujmových združení ➤ v spolupráci s ÚPSVaR
2.1	Realizovať propagačné a informačné aktivity týkajúce sa možností a podmienok sociálneho poradenstva v obci (webová stránka obce, obecná tabuľa, informačné prednášky, dobrovoľníci)
3.1	Zapojiť sa do národných projektov podpory opatrovateľskej služby poskytovanej v domácnostiach občanov a terénnej sociálnej služby.
4.1	Vybudovať zariadenie sociálneho podniku s cieľom odchytu rizikových skupín obyvateľstva pred zhoršením ich sociálnej situácie.
5.1	Podporovať občianske združenia v obci a spolkovú činnosť občanov
6.1	Zlepšiť technický stav a materiálové vybavenie obecných budov
7.1	Vybudovať materskú školu v obci
8.1	Vytvárať podmienky pre znižovanie kriminality v obci

3.2 Časový plán realizácie koncepcie rozvoja sociálnych služieb

Komunitný plán sociálnych služieb obce Vyšné Ružbachy úzko participuje a kooperuje s Programom rozvoja obce. Čiastkovým cieľom kooperácie týchto dokumentov je vytvoriť podmienky pre skvalitnenie spoločenského života v obci a zvýšenie životnej úrovne obyvateľstva.

Keďže finančné možnosti obce sú ohraničené, požiadavku na rozvoj sociálnej oblasti je nutné zahrnúť do plánovaného rozpočtu na ďalšie roky a programové obdobia. Obec

vzhľadom na svoju možnosť a finančné zdroje nie je schopná svojpomocne realizovať plánovaný komplexný rozvoj sociálnej oblasti na svojom území. Na jednotlivé priority rozvoja sa obec bude snažiť získať nenávratné finančné príspevky, ktoré by pomohli rýchlejšie realizovať stanovené priority. Časový horizont realizácie opatrení komunitného plánu sociálnych služieb, ako aj zodpovedné osoby, ktoré budú tieto opatrenia koordinovať stanoví Obecné zastupiteľstvo obce Vyšné Ružbachy.

3.3 Spôsob vyhodnocovania koncepcie rozvoja sociálnych služieb

Rozvoj sociálnej oblasti je možné dosiahnuť len prostredníctvom aktívnej účasti obyvateľov obce na komunitnom plánovaní. Obyvatelia obce by mali svoje potreby a požiadavky v oblasti poskytovania sociálnych služieb vyjadriť, aby bola obec schopná reflektovať na skutočné potreby občanov. Predstavitelia samosprávy a poverené osoby sa budú v nasledujúcich rokoch snažiť o priebežné monitorovanie týchto potrieb, následné posudzovanie a vytváranie finančných rezerv, ktoré umožnia realizovanie potrieb občanov v sociálnej oblasti.

Komunitný plán obce predstavuje pre sociálnu oblasť usmernenie a stratégiu, ktorou sa obec chce pre nasledujúce obdobie obec riadiť, pričom záväznosť tohto dokumentu je potrebné chápať v kontexte všetkých subjektov pôsobiacich na území obce - podnikateľské subjekty, odborné organizácie, štátne orgány, mimovládny sektor a pod. Dokument je základným podkladom pre tvorbu sociálnych projektov.

Občania, príp. subjekty pôsobiace na území obce sa do komunitného plánovania môžu zapojiť prostredníctvom nasledujúcich krokov:

- písomnými návrhmi, ktoré budú odovzdané poverenému pracovníkovi zodpovednému za sociálnu oblasť na Obecnom úrade Vyšné Ružbachy,
- ústnymi návrhmi občanov na rokovaníach OZ alebo na obecnom úrade, kde sa vyhotoví úradný záznam o predložennom návrhu, ktorý predkladateľ potvrdí svojim podpisom,
- účasťou obyvateľov na verejných zhromaždeniach obce Vyšné Ružbachy.

Komunitný plán je možné meniť, príp. dopĺňať, ak sa zmenia priority obce, alebo obec získa mimoriadne finančné prostriedky na konkrétne potreby v obci, príp. sa vyskytnú nové návrhy a podnety na poskytovanie sociálnych služieb v obci Vyšné Ružbachy.

Predkladať návrhy na modifikáciu dokumentu bude v právomoci starostu obce a poslancov OZ. Občania a inštitúcie môžu tiež v písomnej forme predložiť návrhy na modifikáciu strategického dokumentu. Na zasadnutiach OZ v termíne schvaľovania obecného rozpočtu predložia poslanci informácie o návrhoch modifikácii a OZ bude rokovať o ich relevantnosti. Ak doplnenie KP bude spojené s možnosťou získať finančné prostriedky, alebo bude vyvolané inou nevyhnutnou potrebou, môže sa kvôli tomu tiež iniciovať mimoriadne zasadnutie Obecného zastupiteľstva.

Obecné zastupiteľstvo obce Vyšné Ružbachy je povinné minimálne raz ročne prerokovať Správu o sociálnej situácii v obci a podľa zistených skutočností aplikovať požiadavky a návrhy do Komunitného plánu obce. Na rokovanie zastupiteľstva bude predložená správa o plnení úloh Komunitného plánu sociálnych služieb, aktuálnej situácii a aktualizácii úloh obce v oblasti sociálnych služieb na budúce obdobie. Počas roka sa môže každý poslanec OZ oboznámiť s priebehom plnenia komunitného plánu v priestoroch Obecného úradu Vyšné Ružbachy.

Za implementáciu, aktualizáciu a komunikáciu Komunitného plánu sociálnych služieb obce sú zodpovedné volené a výkonné orgány samosprávy obce Vyšné Ružbachy - starosta obce a Obecné zastupiteľstvo.

ZÁVER

Obec Vyšné Ružbachy sa pri komunitnom plánovaní zamerala najmä na základné skupiny, pre ktoré je nevyhnutné plánovať sociálne služby. Jedná sa o skupiny deti a mládeže, starších obyvateľov – seniorov, občanov so zdravotným postihnutím a ich rodiny, osoby ohrozené týraním a zneužívaním, neprispôsobivých občanov, ľudí bez domova, ľudí závislých od návykových látok, jednotlivcov po výkone trestu, nezamestnaných občanov.

Obec dôkladne zvažovala členenie sociálnych skupín, aby bola schopná efektívne zacieliť a kombinovať konkrétne opatrenia pre danú sociálnu skupinu. Obec Vyšné Ružbachy sa týmto spôsobom snaží o zotrvanie obyvateľov obce v ich prirodzenom sociálnom prostredí.

Obec verí, že strategický dokument pomôže zvýšiť dostupnosť a kvalitu sociálnych služieb, ako aj rozšíriť ich ponuku na území obce Vyšné Ružbachy. Plán stanovuje krátkodobé ciele a priority, smeruje k dosiahnutiu dlhodobej vízie rozvoja sociálnych služieb a riadi rozvojové procesy, ktoré umožnia naplnenie potrieb jednotlivých sociálnych skupín. Sociálne služby na základe plánovania a spracovania dokumentu sú presne a jasne definované, pričom zodpovedajú miestnym špecifikám a potrebám jednotlivých občanov.

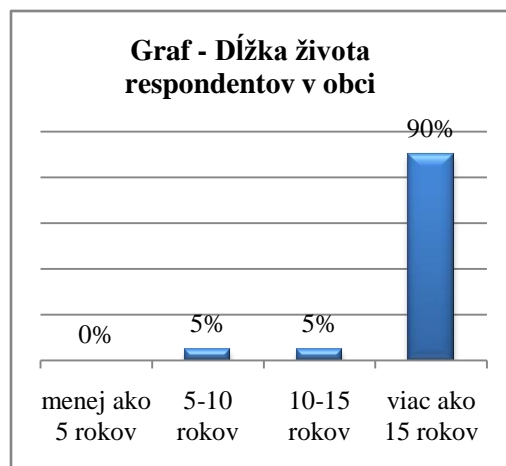
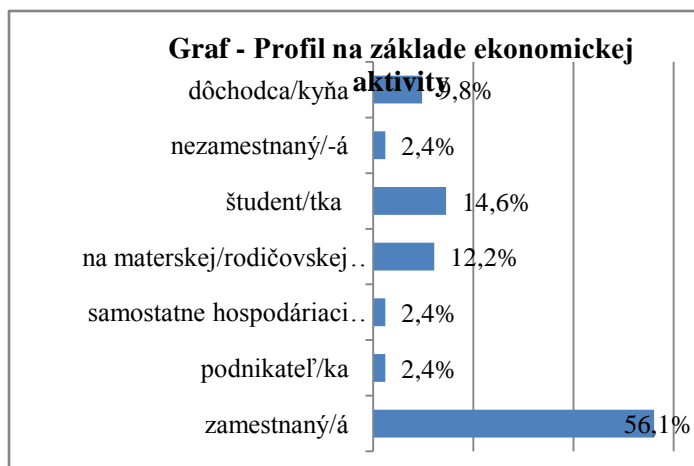
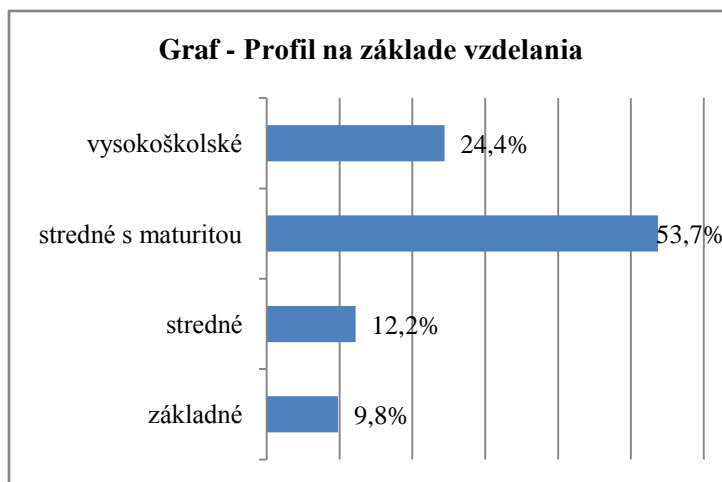
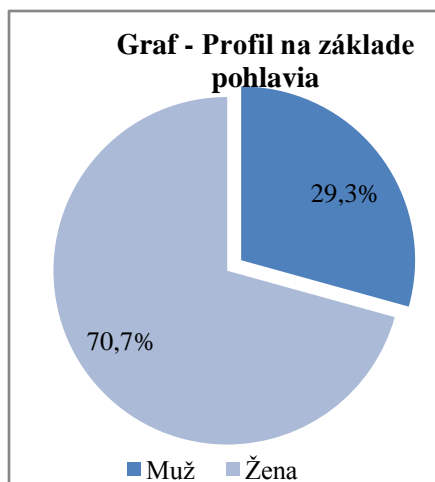
Obec má dostatok predpokladov, miestneho prírodného i kultúrneho potenciálu a počiatočného investičného kapitálu, ako aj vlastnú snahu a presvedčenie vedenia obce na to, aby obyvatelia boli v budúcnosti zameraní viac na využívanie miestnych zdrojov a tradícií, čo je predpokladom zvýšenia zamestnanosti, zabráneniu odchodu mladých a vzdelaných ľudí z obce a zvyšovanie životnej úrovne či zlepšovanie kvality života obyvateľov obce. Obec verí, že práve komunitný plán napomôže obci pri riešení existujúcich problémov v sociálnej oblasti a nasmeruje obec na cestu trvalo udržateľného rozvoja sociálnej oblasti.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

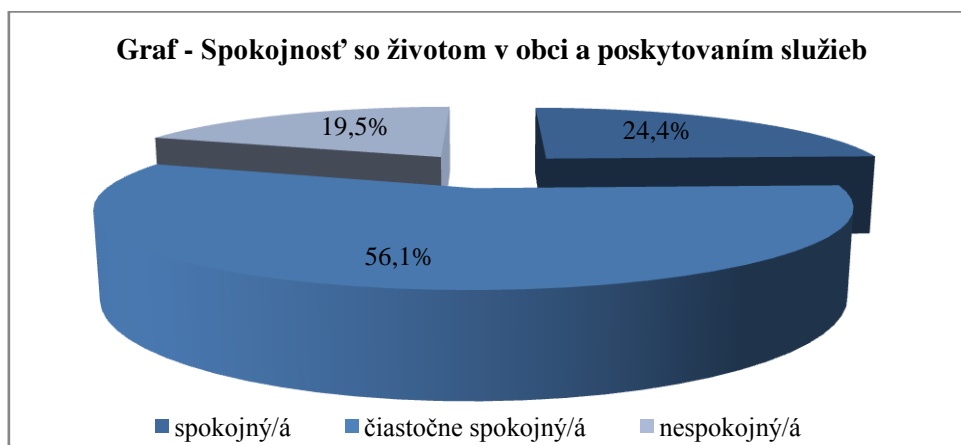
- Národné priority rozvoja sociálnych služieb – MPSVR SR (2009)
- Zákon NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších právnych predpisov
- Zákon c.305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele
- Zákon c. 601/2003 Z.z. o životnom minime
- Zákon c.369/90 Zb. o obecnom zriadení v platnom znení,
- Štatistický úrad Slovenskej republiky
- Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšné Ružbachy 2014-2020
- Všeobecne záväzné nariadenia obce Vyšné Ružbachy

PRÍLOHA - vyhodnotenie dotazníkového prieskumu obyvateľov

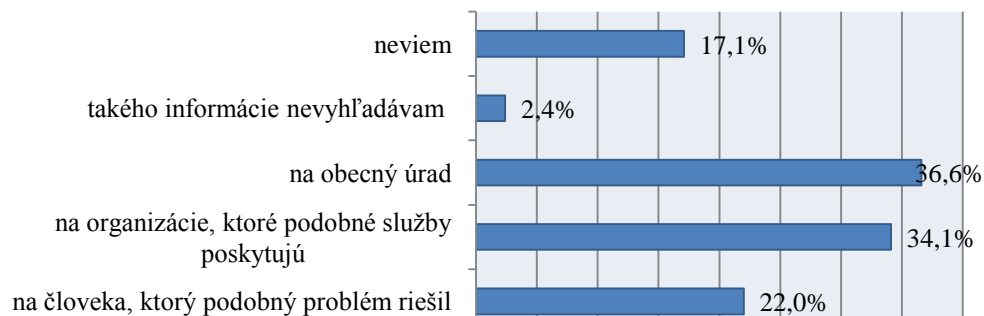
A: Charakteristika respondenta

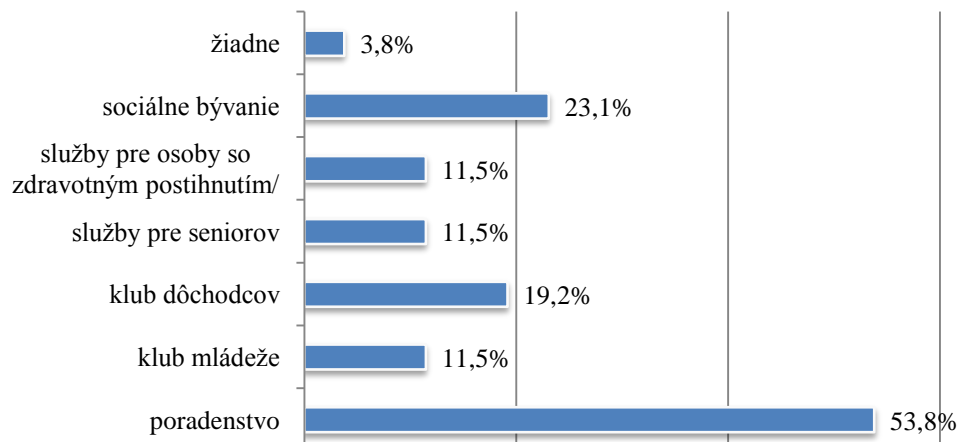
B: Postoje respondentov k oblasti sociálnych služieb

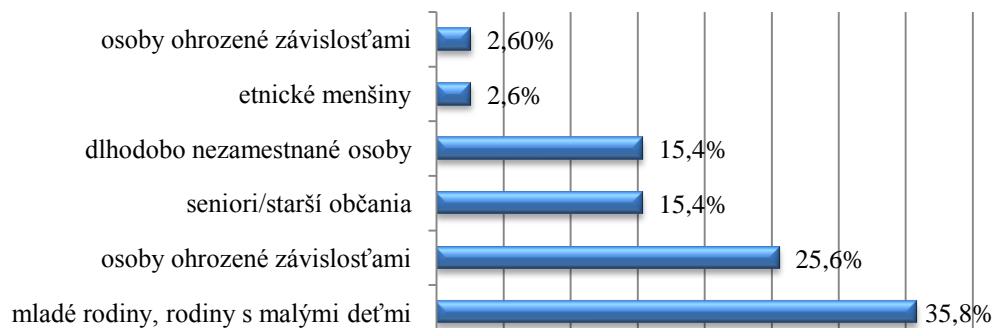
Graf - Na koho by sa občania obrátili v prípade potreby informácií o sociálnych službách

Graf - Služby, ktoré občania využívajú/využili

Graf - Najviac znevýhodnené skupiny obci

C: Odporúčania občanov v sociálnej oblasti pre budúce obdobia

Hlavné zameranie obce v budúcom období
Podpora mladých rodín, podpora detí a mládeže
Rozšírenie kapacít materskej školy
Vytvorenie sociálneho podniku pre dlhodobo nezamestnané osoby
Služby lekárne na území obce
Rozširovanie voľnočasových aktivít na území obce
Pomoc pre dlhodobo nezamestnané osoby